

Stockholm 4 april 2023

KLYS remissyttrande över Regional kulturplan för Jämtland Härjedalen 2024–2027 (Dnr RUN/12/2021)

KLYS har tagit del av remissutgåvan av Regional kulturplan för Jämtland Härjedalen 2024–2027 (Dnr RUN/12/2021), och vill för de yrkesverksamma kulturskaparnas räkning härmed lämna följande synpunkter. Flera avsnitt i yttrandet avslutas med sammanfattande punktlistor med KLYS förslag till korrigeringar eller kompletteringar.

1 Inledning

KLYS – Konstnärliga och Litterära Yrkesutövares Samarbetsnämnd – utgör en samlad röst för Sveriges kulturskapare i kulturpolitiska frågor och företräder via sina 14 medlemsorganisationer nästan 30 000 yrkesverksamma kulturskapare i Sverige. Dessa arbetar som bl a författare, dramatiker, journalister, bildkonstnärer, musiker, kompositörer, tonsättare, regissörer, skådespelare, filmare och dansare. Organisationerna samarbetar inom KLYS i frågor som rör kulturskapares villkor, t ex konstnärspolitik, upphovsrätt, arbetsmarknad, trygghetssystem och yttrandefrihet.

KLYS vill påminna Region Jämtland Härjedalen om att det i den konstnärspolitiska utredning¹ som presenterades våren 2018 konstateras att "förutsättningarna för konstnärer att etablera sig och verka i landets regioner behöver förbättras" – något som fortfarande år 2023 är aktuellt att beakta, inte minst mot bakgrund av pandemin. Vi vill i sammanhanget också hänvisa till KLYS yttrande² över den s k återstartsutredningen³, samt till KLYS valprogram⁴, där KLYS anger sina prioriteringar för ett starkt kulturliv efter pandemin.

2 Övergripande synpunkter

KLYS har ett övergripande högst positivt intryck av Region Jämtland Härjedalens förslag till ny kulturplan för 2024-2027. Det är i stort ett välskrivet dokument där professionella kulturskapare har en tydlig och självklar närvaro som inte alltid är självfallet i andra regioners kulturplaner. Det finns en generellt god kännedom om KLYS olika medlemsgrupper och deras förutsättningar. Det är glädjande att se att en konstnärspolitisk kompetens omhändertas väl i regionens vilja till fortsatt arbete.

Något vi emellertid vill påpeka, som i kulturplanen är ett frekvent återkommande tema, är vad som lättast kan beskrivas: "Kulturskapare + KKB⁵ = framgång och lycka" – något som vi inte utan vidare kan skriva under på. Det finns även en ton i vissa formuleringar och beskrivningar i kulturplanen, som mer associerar till besöksnäring än kulturpolitik. Det är extra tydligt i det inledande "Välkommen att ta del av vår nya Kulturplan" – här blir mottagare och målgrupp lite oklar. Är regionens avsikt att vi ska "nosa på"

¹ *Konstnär – oavsett villkor?*, SOU 2018:23, sid 406

² <https://klys.se/wp-content/uploads/2022/02/KLYS-yttrande-over-Aterstartsutredningen-SOU-2021-77.pdf>

³ Från kris till kraft; SOU 2021:77

⁴ https://klys.se/wp-content/uploads/2022/02/2202_KLYS_Valprogram2022_A4_final-2.pdf

⁵ Förkortning för begreppet "kulturella och kreativa branscher"

myllret av kulturyttringar? Eller ska vi få en professionell genomgång av utvecklingsplanerna för det fortsatta arbetet med kultur i regionen? Vilka är vi som läser planen? Att avsluta med "Mycket nöje" ger också en bild av att här ska allt härligt beskrivas – men vi behöver ju både det härliga och det besvärliga som är kulturens förutsättningar.

KLYS ställer sig undrande till i vilken grad utomstående parter/kulturlivets aktörer har fått och får möjlighet att involveras i eller påverka innehållet i andra regionala planer och strategier. När det gäller KKB är det intressant att regionen i denna kulturplan informerar om att man har tagit fram en regional *färdplan*/handlingsplan som ska komplettera kulturplanen. Det blir dock märkligt att det alltså finns mer innehåll som styr över kulturskapares villkor i regionen som inte finns med i kulturplanen. I detta avseende vore det önskvärt om den färdplanen läggs med som bilaga.

En insyn för kulturskaparna och kulturbranschen i de årliga aktivitets-/handlingsplanerna för regional kultur vore också värdefullt. Eftersom den fleråriga planen är så strukturellt övergripande borde nog även årliga planeringsdokument behöva remitteras i sig, för att den demokratiska processen ska fungera tillfredsställande. Detta låter sig göras i vissa andra regioner i landet.

Konstområdena i planen

Vid sidan av de konst- och kulturområden som nämns i samverkansmodellens förordning brukar många regioners kulturplaner idag även lyfta fram bl a *cirkus*, *dramatik*, *foto*, *spelkultur* och *dataspel*. KLYS välkomnar att *cirkus* är med som eget område, samt att *nyskriven dramatik* framhävs i scenkonstavnittet.

KLYS kommentarer och förslag:

- En välformulerad kulturplan med utförliga skrivningar om konstnärspolitiskt viktiga perspektiv.
- Tonen i planen tenderar bitvis bli besöksnäringens. Vem vänder sig planen främst till?
- Vilken insyn har kulturskapare och -bransch i framtagande av andra planer, som t ex färdplan för KKB och årliga verksamhetsplaner?
- Bra att konstområdena *cirkus* och *dramatik* lyfts fram.

3 Begrepp och definitioner

Begreppet kulturskapare

Som regionens kulturförvaltning säkerligen redan vet förespråkar KLYS generellt sett att regionerna i sina kulturplaner har en konsekvent användning av begreppet **professionell** (eller **yrkesverksam kulturskapare**) för att beteckna konstnärligt yrkesverksamma inom alla konstområden; såväl fritt verksamma, som institutionsanställda och sådana som kombinerar dessa verksamhetsformer. KLYS noterar att Region Jämtland Härjedalen flitigt skriver "professionella kulturskapare" och är konsekvent i sin kulturplan när det gäller att beteckna och tala om vilka som är professionella. På några ställen (på sidorna 14, 40-41) talas det om enbart "utövare", vilket i flera fall bör justeras till "kulturskapare" och/eller förtydligas om det är professionella utövare som åsyftas i skrivningarna.

Begreppet konstnär

KLYS förespråkar, liksom Konstnärsnämnden, att begreppet **konstnär** – när det används – betecknar verksamma inom *alla* konstområden, och inte endast *bild- och formkonstnärer*. I Jämtland Härjedalens kulturplan används konstnärsbegreppet korrekt, vad vi kan se.

Kulturell mångfald

I planen talas det på några ställen om vikten av "en mångfald av kultur- och konstuttryck". KLYS saknar dock i övrigt i planen konstområdesövergripande skrivningar om på vilket sätt regionen avser att arbeta för att främja kulturell mångfald, dvs. en bredd av konst- och kulturuttryck gällande det regionala kulturlivets utbud, distribution och produktionsmöjligheter för konstnärligt yrkesverksamma inom alla konstområden. Något som borde kunna nämnas i planen är om och hur Region Jämtland Härjedalen på regional nivå implementerar *Unescos mångfaldskonvention*⁶ från 2005.

Kulturens egenvärde, konstnärlig kvalitet, konstnärlig frihet och yttrandefrihet

KLYS välkomnar att begreppet *kulturens egenvärde* lyfts fram som en av tre bärande principer som är utgångspunkterna för Region Jämtland Härjedalens kulturpolitik. I övrigt i planen borde dock detta viktiga begrepp beskrivas mer och kopplas till planperiodens satsningar, och gärna i ett eget rubricerat avsnitt. Regionen bör utveckla hur arbetet med att främja kulturella och kreativa branscher (så som det beskrivs i avsnittet *6.3.4 Kulturella och kreativa branscher*) förhåller sig till kulturens egenvärde.

Det är tydligt och bra hur den konstnärliga friheten betonas i planens inledning: "Att slå vakt om konstens frihet och kulturskaparnas självständighet, rättigheter och villkor, är därför en förutsättning för kulturens och samhällets utveckling."

Likaså är det positivt hur tydlig denna rubrik är: *6.3.1 Att värna konstnärlig frihet är centralt i ett demokratiskt samhälle*, samt att konstnärlig frihet kopplas till *principen om armlängds avstånd*.

KLYS välkomnar också att *yttrandefriheten* påtalas flera gånger i planen.

Begreppet *konstnärlig kvalitet* lyfts på ett flertal ställen i denna plan, bl a kopplat till konstnärlig frihet. Vi noterar att vikten av kultur av *hög kvalitet* betonas i avsnitten om scenkonst och hemslöjd, men inte tycks påtalas inom övriga konst- eller verksamhetsområden. KLYS vill understryka vikten av att regioner i sina kulturplaner är konsekventa om *kvalitet* inom *alla* konstområden, inte bara inom vissa, och att ordet inte bara blir ett i planen välklingande ord i skrift, utan att det ges konkret innebörd i kulturutvecklingsarbetet i realiteten.

Självfallet vill vi understryka att det inte är en regions uppgift att definiera och specifikt beskriva vad konstnärlig kvalitet är, utan något som inom ramen för *armlängds avståndsprincipen* referensgrupper och externa sakkunniga ska hjälpa till att orientera kring.

KLYS kommentarer och förslag:

- Planen är begreppsligt välarbetad när det handlar om professionella kulturskapare. Begreppet *konstnär* används korrekt i bred betydelse i planen.
- Planen saknar övergripande skrivningar om hur man vill arbeta för att främja *kulturell mångfald*.
- Bra att planen lyfter *kulturens egenvärde*, men utveckla gärna skrivningarna kopplat till bl a KKB.
- Bra hur *konstnärlig frihet* och *yttrandefrihet* lyfts fram på flera ställen.
- Bra hur *konstnärlig kvalitet* lyfts i planen, men inkonsekvent kopplat till olika konstområden.

⁶ <http://u4614432.fsdata.se/wp-content/uploads/2013/09/Unescos-konvention-om-skydd-f%C3%B6r-och-fr%C3%A4mjande-av-m%C3%A5ngfalden-av-kulturyttringar.pdf>

4 Samråd med professionella kulturskapare

KLYS sätter stort värde på att regionen följer samrådsrekommendationer från oss och sedan många år tillbaka har ett konstområdesövergripande "KLYS-samråd" för kulturskapare i det fria kulturlivet, där representanter från de fyra konstområdena ord, ton, bild/form och scen/film träffas för att diskutera hur förutsättningarna för att bo och verka i Jämtland Härjedalen kan förbättras. Mycket bra hur utförligt och tydligt detta nämns i planen, bl a i avsnittet 6.3.2 *Regionens samverkan med de professionella kulturskaparna*.

KLYS och KLYS medlemsorganisation Svenska Fotografers Förbund (SFF) vill hoppas och tro att yrkesgruppen fotografer räknas in aktivt vad gäller regionens dialoger och samråd. SFF vill uppmuntra Region Jämtland Härjedalen att ta in en yrkesfotograf i kulturskaparsamrådet. Det skulle vara ett lämpligt första steg för att öka kunskapen om fotografi och förståelsen för behoven bland fotografer inom regionens professionella kulturliv. SFF hjälper gärna till med förslag på namn och kontakter. Se vidare i avsnitt 7.3 nedan.

Vi vill påminna om att samrådets deltagare ska arvoderas för möten enligt de arvodesrekommendationer som KLYS tagit fram i samarbete med medlemsorganisationerna; se broschyr *Att ta betalt*⁷. Arvodesnivån planeras att höjas från och med 2024 för att följa kostnadsutvecklingen m.m. KLYS vill också påminna om vikten av att lyfta *samtliga* professionellt verksamma kulturskapares röster och perspektiv i regionen, oavsett anställnings-/verksamhetsform/institutionskoppling. Samrådet bör så långt det är möjligt omfatta och representera både kulturskapare från det s k fria kulturlivet och anställda kulturskapare vid kulturinstitutioner i regionen. Om möjligt även sådana som kombinerar dessa verksamhetsformer. Även institutionsanställda kulturskapares synpunkter måste beaktas.

5 Kulturplanens kulturpolitiska utgångspunkter

Regionen understryker att planen tar avstamp i den nyligen omarbetade regionala utvecklingsstrategin, lagar och andra förordningar, men att dialoger som förts med olika parter är det centrala. KLYS välkomnar att kulturskaparna ges utrymme och förtroende i dialogprocesser, och att kulturens egenvärde betonas som en av de tre bärande principer som är utgångspunkterna för Region Jämtland Härjedalens kulturpolitik och det långsiktiga utvecklingsarbetet i regionen.

Avsnitt 6. Våra fokusområden

Utifrån de samråd och dialogmöten som har förts under processen med att ta fram kulturplanen landade regionen i tre fokusområden (med några underrubriker), där några områden och dess underrubriker i KLYS ögon är särskilt viktiga rent konstnärspolitiskt:

- Breddat deltagande och skapande
- Digital kulturutveckling
- Kulturens rum och platser – Gestaltad livsmiljö
- De professionella kulturskaparnas villkor och kulturella och kreativa branscher

KLYS har inga direkta invändningar mot de utpekade fokusområdena och tycker inte att det saknas något för att arbeta för att uppnå regionens och kulturlivets gemensamma ambitioner. Däremot vill vi med detta remissyttrande påminna regionen om vissa konstnärspolitiskt principiellt viktiga sakfrågor.

⁷ <http://www.klys.se/wp-content/uploads/2015/11/Att-ta-betalt-2019.pdf>

Vi kan i avsnittet om kulturpolitiska utgångspunkter trots allt konstatera att kulturplanen har många utgångspunkter, bärande principer, kulturpolitiska mål, fokusområden och agendor att förhålla sig till. Det blir lite rörigt att navigera i som läsare – eller rättare sagt det blir någon agenda för mycket att förhålla sig till. Hur regionen lever upp till alla dessa mål/fokusområden/principer blir mer något för regionen att hålla reda på och redovisa än för oss som läsare att egentligen förstå.

KLYS värdesätter verkligen att professionella kulturskapare och deras villkor finns med som ett av regionens fokusområden. Men i samma fokusområde skrivs även kulturella och kreativa branscher (KKB) med. Meningen i sig är också svår att egentligen förstå: **De professionella kulturskaparnas villkor och kulturella och kreativa branscher**. Betyder det villkor för kulturskaparna och KKB? Förtydliga gärna!

Det är bra och viktigt att regionen problematiserar kulturskolornas finansiering och möjlighet att rekrytera pedagoger samt att man ger förslag på lösningar.

Det är viktigt med ett breddat deltagande som är inkluderande och angeläget för fler, som regionen skriver på sidan 14. Men risken med att sänka trösklar och att "ha örat mot rälsen", för att lyssna in behov, är att ett tåg med andra intressen och behov kör över den professionella kulturen. Det går att bredda och närma sig nya grupper och ändå ha en professionell verksamhet (hög tröskel) med en tydlig armlängds avstånd från politiken.

Att nå ut till fler genom att använda nya och nyskapande lokaler som inte förknippas med kultur tidigare är positivt. Men här bör anpassningen av lokalerna inte bara fokusera på publikens möjligheter att ta del, utan även scenkonst och andra konstformer att kunna utöva tryggt och arbetsmiljösäkert.

I avsnittet om gestaltad livsmiljö vill vi lyfta vikten av hur kulturens infrastruktur är viktig för stadsrummet. Det vill säga att scener, ateljéer, replokaler, biografier, musikarenor, verkstäder osv. bidrar till en levande livsmiljö där fler människor rör sig i stadsrummet under fler av dygnets alla timmar. Avsnittet som berör professionella kulturskapares villkor tycker vi är föredömligt. Och vi vill särskilt lyfta att regionen skriver om vikten av att synliggöra de regionala kulturinstitutionernas betydelse som arbetsgivare för fria professionella kulturskapare.

Principen om armlängds avstånd

KLYS noterar att regionen i inledningsavsnittet har satt "armlängds avstånd" inom citationstecken vilket alltid är olyckligt – det är armlängds avstånd, punkt. Bra att även förvaltningsnivåns tjänstepersoners arbete kopplas till armlängds avståndsprincipen. KLYS ser helst att det finns strukturer för att se till så att även tjänstepersoner, vid sidan av politiker, hålls utanför detaljstyrning av verksamhetsinnehåll i kulturlivet. Detta går i linje med vad Myndigheten för Kulturanalys skriver i sin rapport från 2021 när det gäller rekommendationer om konstnärlig frihet och att på regional och kommunal nivå i större utsträckning använda sig av externa sakkunniga på kulturområdet i bedömningsprocesser för vilken konst som ska få stöd.⁸

Det är bra att *principen om armlängds avstånd* framhålls redan i inledningen, men förutom en basal förklaring av begreppet i planens bilaga saknar vi en mer utförlig redogörelse för *hur* regionen avser att tillämpa principen i praktiken. KLYS vill påtala det att det utifrån kulturplaners många samhällsmål finns utmaningar för *principen om armlängds avstånd*, och tveksamheter kring om principen verkligen kan följas i alla avseenden när det på flera ställen i kulturplanen påpekas att kulturen kan eller bör bidra till

⁸ *Så fri är konsten - Den kulturpolitiska styrningens påverkan på den konstnärliga friheten*, MYKA, Rapport 2021:1, s 17, 235-236; den tredje rekommendationspunkten

exempelvis hållbarhetsmål och hälsofrämjande arbete. I t ex planens avsnitt om Agenda 2030 står det på sidan 6 att:

”Kulturaktörers och kulturskapares kompetenser bör användas för att skapa de förändringar som krävs för att nå de globala målen.”

”Alla verksamheter ingående i Kultursamverkansmodellen, ska agera i enlighet med målen för Agenda 2030.”

Frågan är hur och på vilket konkret vis som regionen i detta avseende menar att man kommer att styra kulturens innehåll och kulturskapares arbete, samt hur detta ska genomsyra utvecklingen av olika kulturaktörers verksamheter? KLYS ser här uppenbara risker för att styrning av verksamhetsinnehållet i olika grad kan uppstå, och alltså något som knappast kan vara förenligt med *principen om armlängds avstånd*.

Även om syftet här sannolikt inte handlar om en minskad konstnärlig frihet leder olika principiella mål i praktiken i den riktningen genom att kulturmedel i högre grad går till projekt som ligger inom de ramar som regionen sätter.

Det vore värdefullt för denna kulturplan om den kompletterades med en förklaring hur regionen definierar och ser på kulturens och konstens egenvärde i relation till instrumentella perspektiv och samhällsmål för kulturpolitiken i Jämtland Härjedalen. Hur avser regionen att arbeta under planperioden för att upprätthålla kulturens egenvärde och kvalitet bl a i det politikområdesövergripande utvecklingsarbetet med bl a hälsa, Agenda 2030 och kulturella och kreativa branscher? (Mer om KKB i avsnitt 6 nedan.)

Avsnitt 4. Kommunerna – det är här det händer

KLYS välkomnar att kommunernas roll kopplat till regional kulturutveckling beskrivs utförligt i ett eget avsnitt. Bra och tydlig förklaring av hur förhållandet mellan regionen och kommunerna ser ut och vilka förutsättningarna är i regionen för kulturen att finnas och verka. Kulturplanen är kommun-nära och på det sättet även nära kulturen.

Det finns en positiv framåtanda i att alla kommuner ska lyfta något med lyskraft och potential i beskrivningen av kommunerna – men det är också på gränsen till att bli för mycket av en turistbroschyr. Var finns beskrivningarna av utmaningarna och svårigheterna? Och i vilken grad nämns konstområdena? I t ex bara en av åtta kommuner nämns film och rörlig bild, annars saknas det. Två kommuner lyfter fram talangutveckling som lyskraften och här är det positivt att Strömsund skapar förutsättning för professionella kulturskapare att söka stipendier och utveckla sitt konstnärskap.

Vi vill påminna om komplexiteten med små och stora kommuner med olika politiska styren och verksamhetsuppdelning. Detta är ett förhållande som kan vara problematiskt för utvecklingsarbetet på sikt. Hur ska regionen stimulera en eventuellt mindre ambitiös kommun så att kulturplanen förverkligas likvärdigt för samtliga medborgare i regionens alla kommuner?

KLYS kommentarer och förslag:

- Mycket bra att konstnärspolitiska perspektiv lyfts fram i regionens fokusområden.
- KLYS välkomnar att *principen om armlängds avstånd* och *kulturens egenvärde* framhävs, men vi saknar utförligare skrivningar om *hur* den tillämpas t ex i relation till hållbarhetsmål.
- Bra skrivet om kommunal samverkan i planen, men bitvis saknas konstområdena. Hur avser regionen se till att likvärdighet i kulturen ska upprätthållas mellan alla regionens kommuner under hela planperioden?

6 Kulturskapers villkor och regional konstnärspolitik

KLYS välkomnar att konstnärspolitiskt viktiga formuleringar lyfts fram i planen, så som kulturens egenvärde, armlängds avstånd och konstnärlig frihet och kvalitet. Utan goda villkor för kulturskappare kan de inte vara den dynamiska, utmanande och obundna kraften enligt självständighetsmålet i de kulturpolitiska målen, vilket i sin tur påverkar medborgarnas möjligheter att ta del av konst, och den konstnärliga kvalitet som är tänkt att präglade samhällets utveckling.

Kulturskapers ekonomiska villkor

Ersättningar och arvoden ska följa gällande kollektiv- och ramavtalsnivåer, det ska gälla även om den som beställer arbetet inte omfattas av dessa. Vi vill påminna om att regionen alltid i sin egen anslagsgivning till professionella kulturaktörer bör beakta såväl gällande kollektiv- och ramavtal, som gällande arvodesrekommendationer och upphovsrätt.

KLYS välkomnar att Region Jämtland Härjedalen på ett tydligt och kompetent vis skriver om kulturskapers ekonomiska villkor i planen. Generellt sett finns alltid risken med kulturplanerna att ambitioner gällande stärkta villkor för kulturskappare blir allt för allmänt hållna och därför kan kvarstå som regionala viljeinriktningar under hela planperioden, snarare än konkreta insatser i praktiken inom respektive verksamhetsområde.

Kulturskapers arbetsmiljö

Ingen yrkesverksam kulturskappare ska gå sönder på jobbet. Många gånger är kulturskappare anlitade eller inhyrda för att genomföra ett specifikt arbete eller finnas på en viss plats vid ett visst tillfälle i den offentligt arrangerade kulturen. Då är det viktigt att de har en trygg arbetsmiljö. Hos t ex scenarbetare på konserter och musikturnéer är det inte ovanligt med bristfälliga loger, arbetstider, och mycket annat.

KLYS välkomnar att regionen i planen lyfter fram att Estrad Norr arbetar systematiskt för en god arbetsmiljö, även för fria professionella kulturskappare som anlitas.

Förslagsvis i anslutning till skrivningar om att stärka förutsättningar för konstnärlig frihet kunde regionen lyfta problematiken med ett ökat hot och hat mot yrkesverksamma kulturskappare i Sverige, och om det finns konkreta förslag på långsiktiga åtgärder från regionens sida.

Kompetensutveckling för kulturskappare

Det är utmärkt att behovet av kompetensutveckling för kulturskappare lyfts i planen och i ett särskilt avsnitt med rubriken *Öka möjligheter till utbildning, kompetensutveckling och stärka kompetensförsörjningen*.

Gränsdragningar mellan professionellt och ideellt kulturskapande

Det finns delar av det regionala kulturlivet där det kan vara komplext att hantera gränsdragningar mellan ideellt respektive professionellt kulturskapande samt amatörkultur. Se vad vi skriver nedan i scenkonstavnittet om arrangörer.

En i KLYS ögon ytterst relevant fråga att ställa sig är hur gränsen mellan professionella och amatörer kan upprätthållas på sikt, eller i vilken grad regionen i sin kulturpolitik eftersträvar tydliga gränsdragningar mellan professionellt verksamma och de ideella samt amatörer, bli när det kommer till arrangörsleden i den regionala kulturen. Liksom den konstnärspolitiska utredningen från 2018 betonar, menar KLYS att professionella kulturskappare med erfarenheter och kunskaper från sina yrken har avgörande betydelse för konst- och kulturlivets utveckling i en region, inte minst i lokalsamhällena. Professionell konst och

kultur är ofta utgångspunkt och förebild för amatörverksamheter och ideella krafter och initiativ. De yrkesverksamma kan fungera som draglok, katalysatorer och fortbildare i föreningslivet och för medborgarna över lag i kulturlivet.

KLYS ser långsiktigt en generell fara i landets regioner att ett motsatsförhållande kan uppstå mellan ideellt driven och professionell kultur, och att ekonomiska hänseenden tenderar att styra den regionala politiken mot kostnadseffektiva lösningar, där föreningsverksamhet och ideell kultur ibland stimuleras mer än professionell kulturutveckling. Risken tror vi är störst i gles- och landsbygd där det ofta finns mindre resurser till professionell kulturell infrastruktur och kompetens.

Kartläggning av kulturskaparna och deras förutsättningar

Det är utmärkt att regionen har som utpekad prioritering att ”kartlägga och analysera utfallet av den kulturella infrastrukturen”. Frågan är bara vad detta kommer att innebära i praktiken för regionens professionella kulturskapare inom de olika konstområdena?

KLYS ser gärna att varje region kartlägger förutsättningarna för att kulturskapare ska kunna vara yrkesverksamma i sin egen region. Inom konstområden där detta inte redan gjorts rekommenderar KLYS att det görs en översikt över vilka kulturskapare som är yrkesverksamma i regionen; vilka som är knutna till de olika kulturinstitutionerna samt under vilka villkor de utför sina uppdrag och anställningar. En sådan kartläggning bör vara ett levande dokument att återkommande uppdatera för att skapa en god grund för en välförankrad och utvecklad regional konstnärspolitik under planperioden, som inger förtroende hos alla inblandade parter. En löpande regional kartläggning kan med fördel ta sin utgångspunkt i den konstnärspolitiska utredningens från 2018 samt i regeringens konstnärspolitiska skrivelse från 2021⁹ och den sk återstartsutredningen¹⁰.

Konstnärlig residensverksamhet

Ett konstnärresidens sätter regionen på kartan; lockar dit intressanta namn, och i förlängningen kan yrkesverksamma kulturskapare få upp ögonen för lokala berättelser och perspektiv att förmedla till omvärlden. Ofta kan publika framträdanden kopplas till residenset som ett sätt att ge tillbaka. Egna regionalt eller interregionalt organiserade residens behöver inte alltid vara särskilt kostsamma eller svåra att arrangera.

KLYS välkomnar att regionen i sin kulturplan sätter ljuset på regionala (och kommunala) konstnärliga residens inom dans, musik och bild och form-området. Hur ser regionens ambitioner ut för konstnärlig residensverksamhet gällande övriga konstområden under planperioden? Förslagsvis kunde residens fått en egen rubrik i kulturplanen, där regionen samlade allt om vilka satsningar som planeras inom samtliga konstområden.

Kulturella och kreativa branscher (KKB)

KLYS välkomnar att regionen i planen tydligt och utförligt lyfter fram främjande och utveckling av kulturella och kreativa branscher (KKB). Vi noterar att begreppet KKB förekommer anmärkningsvärt många gånger i denna kulturplan. Vi ser gärna att regionen skriver något om värnandet om konstens egenvärde i relation till företagsutveckling och näringsperspektiv.

⁹ Politik för konstnärers villkor, Skr. 2020/21:109

¹⁰ Från kris till kraft; SOU 2021:77; <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2021/09/sou-202177/>

Även om mer konkretion sannolikt kommer i årliga handlingsplaner vore det på sin plats i Jämtland Härjedalens fleråriga kulturplan med redogörelser för KKB som kopplar utvecklingsmål till sakfrågor som exempelvis resurscentrum med datorpark, handledningsmöjligheter, replokaler och teknikpools. KLYS vill också påminna om behovet av närmare samverkan mellan regional kultur- och näringspolitik, samt mellan kulturförvaltning och näringspolitisk förvaltning på regional nivå, bl a för att se till att näringspolitiska stöd på regional nivå också når fram till egenföretagande kulturskapare, som tyvärr ofta faller utanför specifikt näringsinriktade stöd.

Vi påminner regionen om att använda sig av sitt kulturskaparsamråd, och engagera det konkret i KKB-frågor, t ex genom att mötas med regionala näringspolitiska referensgrupper (om sådana finns) för brobyggande mellan konstnärliga villkor och KKB-utveckling i regionen.

Upphovsrätt

KLYS välkomnar att upphovsrätt nämns på ett par ställen i planen, och att regionen framhåller att man behöver stärka kunskapen kring upphovsrätten. Men utöver detta saknar vi i planen utvecklande resonemang om upphovsrätten för kulturskapare, och KLYS ställer sig frågande till varför. Region Jämtland Härjedalen bör i sin kulturplan redogöra för hur regionen konkret ska hantera upphovsrättsliga frågor kopplade till kulturskapares yrkesverksamheter och villkor. Det är viktigt att planen kompletteras med skrivningar i saken, särskilt då *digital kulturutveckling* lyfts fram.

KLYS efterlyser generellt i alla regionala kulturplaner ett tydligt konstaterande att upphovsrätten är en viktig förutsättning för konstnärlig och kulturell utveckling, och att upphovsrättsliga ersättningar aldrig är något man kan bortse från vid uppdrag till kulturskapare och konstnärer och vid användning av deras verk och prestationer. Vid anslagsgivning till konst och kultur, t ex vid digitalisering och digitalt tillgängliggörande av konst och kultur, måste det alltid tas höjd för kostnader för upphovsrättsliga ersättningar till olika upphovsrättsinnehavare, däribland upphovspersoner och utövande konstnärer.

Relevanta regionala satsningar på digitaliseringens möjligheter bör även inkludera spridning av kunskap om upphovsrätten och om och när avtal måste skrivas och ersättning utgå. Regionen bör därför stödja intern och extern kompetensutveckling som belyser digitaliseringens och upphovsrättens möjligheter och utmaningar, även för upphovsrättsinnehavare i länet, och uppmuntra kommunerna att, beroende på användning, skriva avtal med upphovsrättsinnehavarna. Detta är särskilt viktigt om regionen avser att seriöst arbeta för att främja kulturskapares villkor.

KLYS kommentarer och förslag:

- Bra skrivningar om kulturskapares villkor, bl a om **avtal**.
- Vi saknar skrivningar om **kartläggningar** av regionens kulturliv och professionella kulturskapare inom olika konstområden har gjorts. Bör nämnas i planen om andra kartläggningar redan gjorts inom vissa områden som underlag till kulturplanen.
- Utmärkt om **kompetensutveckling för kulturskapare**, men utveckla gärna samlat konstområdesövergripande om saken.
- Bra att **kulturskapares arbetsmiljö** påpekas, om än kort. Kommentera gärna om regionen har åtgärder för att stävja **hat och hot** mot kulturskapare.
- Vi saknar i planen regionens egen syn på och arbete med **upphovsrätten**. Komplettera med skrivningar om hantering av upphovsrätten för kulturskapare, även specifikt kopplat till digitalisering inom konstområdena.
- Bra om **konstnärliga residens** i planen. Samla gärna detta i ett konstområdesövergripande eget avsnitt.
- Utförligt skrivet om **KKB**, men problematisera gärna kulturens egenvärde i relation till KKB.

7 Synpunkter gällande de olika konstområdena

7.1 Scenkonst – Dans, teater och musikverksamhet (s. 32-35)

KLYS och KLYS medlemsorganisationer **Fackförbundet Scen & Film** och **Sveriges Yrkesmusikerförbund (Symf)** har följande synpunkter gällande planens avsnitt om scenkonst och musik:

Inledningsvis i scenkonstavsnittet kommer en föredömligt tydlig beskrivning på vad scenkonst är och innefattar, vilket gör att det lättare går att navigera mellan scenkonstens olika områden. Regionen nämner även den fria scenkonsten, fria grupper och fria scenkonstnärer som viktiga delar av utbudet i regionen, vilket är jättebra.

Vi får även veta att regionen ingår i NMD, som tillgängliggör musikteater och dans för de regioner som ingår. Hur detta konkret tar sig uttryck i regionen är dock lite oklart, men det finns uppenbarligen ett utbud tillgängligt, och genom att även Estrad Norr ingår innebär det troligen en viss turnerande verksamhet för Estrad Norr utanför regionen. **Förtydliga gärna skrivningarna kring detta i planen.**

Dans

Bra att dansen får stort utrymme och beskrivs ingående i planen. Positivt med den residensverksamhet som pågår sedan 2020. Estrad Norrs roll för dansen framgår tydligt, men även att det finns fria grupper som bär dansen i regionen. Beskrivningar av tillgången till lämpliga scenrum och lokaler för dans finns dock inte med i planen – något som vore intressant att lyfta fram. **Komplettera gärna om detta.**

Musikteater

Att ge musikteater en egen rubrik och avsnitt är något vi efterfrågat över tid och det gläder oss att nu äntligen se det i en kulturplan! Även här framgår vikten av att vara del av NMD som ett viktigt och levande samarbete för de nordligaste regionerna. Det är bra.

Teater och nycirkus

Också här gläder vi oss över att cirkusen lyfts fram och ges utrymme i kulturplanen på samma sätt som teater, dans och musikteater! Vikten av Estrad Norrs arbete blir även här tydligt då det ska härbärgera alla uttryck inom scenkonsten. Riksteaterns betydelse för arrangörsleden lyfts likaså fram, vilket vi också vill understryka vikten av. Fria grupper och t ex sommarteatrar är viktiga för regionens scenkonstutbud och de lyfts även fram vilket vi uppskattar.

Kollektivavtal samt löneindexuppräknings

KLYS, Symf och Fackförbundet Scen & Film välkomnar att avtal och kollektivavtal nämns på flera ställen i denna kulturplan. Avtalsfrågor gäller samtliga konstområden. Kanske kunde skrivningen på sidan 21 om att följa kollektivavtal inom utställningsverksamhet (MU-avtal) justeras så att det framgår att bl a även scenkonsten och musiken innefattas i regionens arbetsvillkor och avtalspolicys.

Vi vill i övrigt gällande hela området scenkonst och musik påminna regionen om den generella problematik som är synnerligen kännbar på scenkonstområdet – att kulturinstitutionerna långsiktigt har svårt att upprätthålla och utveckla verksamheten, eftersom uppräknings av medel inte sker i samma takt som löne- och prisökningar.

Arrangörsleden

Det är positivt att arrangörsleden lyfts fram i planen och avses stärkas under planperioden. Generellt sett vill KLYS påminna om att alla regionala satsningar på att stärka arrangörsledet och nå ut i hela regionen inom scenkonsten och musiken är viktiga, men att det i en lokal kontext i gles- och landsbygd många gånger kan vara ideellt verksamma och amatörer som upprätthåller delar av (eller hela) infrastrukturen för scenkonsten, vid sidan av *Riksteatern* och enstaka kommunala satsningar. I detta avseende är det angeläget att regionen i kulturplanen är tydlig med gränsdragningar mellan vad som under planperioden är satsningar på professionell verksamhet och vad som är amatörverksamheter. Och hur offentliga resurser, både regionala, kommunala och nationella, samordnas och fördelas på bästa sätt för en långsiktighet i regionens professionella scenkonstutveckling, samt vilka avtalsenliga och skäliga ersättningsnivåer som gäller.

7.2 Bild och form (s. 26-28)

Konstnärernas Riksorganisation (KRO) är medlem i KLYS och företräder drygt 3450 professionella bildkonstnärer, konsthantverkare och formgivare i Sverige. Organisationen arbetar för konstnärlig frihet och goda villkor för bild- och formkonstnärer. Utöver vad KLYS och KRO gemensamt skriver nedan hänvisas till KROs separat inskickade remissyttrande, som mer ingående analyserar bild och formområdet i Region Jämtland Härjedalen. KROs regionala företrädare har konsulterats i detta arbete.

Professionell bild- och formverksamhet

Kulturplanen är ett underlag för regionens ansökan om statliga medel inom kultursamverkansmodellen. Regionernas fördelning ska främja en god tillgång för länets invånare till sju kulturområden. Ett av dessa områden är "Professionell bild- och formverksamhet" som tillkom 2018.

Vårt övergripande intryck av kulturplanen är att den är både grundligt genomförd och förankrad i den verklighet som råder för våra medlemmar. Det märks att det finns hög kompetens inom regionen när det gäller bild- och formsektorn. **Bildkonsten** är den enda verksamhet inom bild och form i Jämtland Härjedalen som får stöd genom kultursamverkansmodellen. Den gör vad vi erfar ett viktigt och uppskattat arbete för att främja konsten i länet med mycket små resurser. Vi rekommenderar att den verksamheten kompletteras med ett **resurscentrum** för de professionella bild- och formkonstnärerna i länet (se nedan).

Utställningsmöjligheter

I kulturplanen konstateras på sidan 27 att möjligheterna för bild- och formkonstnärer att ställa ut i länet är få och att de utställningsplatser som finns i huvudsak drivs på ideell basis. "Förutsättningarna för att kunna ta del av och ställa ut bild och form i länet har under det senaste 10 - 15 åren minskat. Majoriteten av de privata konstgallerierna har lagt ned sina verksamheter, det finns inte någon offentligt driven konsthall eller institution som visar samtidskonst och konstföreningarna har även de minskat i antal. De konstföreningar som återstår och de konstnärsdrivna initiativen har i en allt större omfattning fått axla rollen som utställningsarrangörer. Deras arbeten vilar på ideell basis vilket framåt inte borgar för en robust och långsiktig infrastruktur för konsten i länet."

Utställningar är ett av de viktigaste sätten som bild- och formkonstnärer möter sin publik på. Vi tycker därför att det är mycket anmärkningsvärt att det, vad vi förstår, inte finns en enda utställningsarrangör för samtida bild- och formkonst med offentlig huvudman i länet.

Vi rekommenderar att regionen satsar på att skapa en permanent konsthall dedikerad för samtidskonst. Den kan drivas antingen av regionen som huvudman eller i samarbete med till exempel Östersunds kommun. En sådan satsning skulle kunna lyfta konstlivet i länet rejält. Det skulle stärka de nu verksamma konstnärerna och möjliggöra för fler yrkesverksamma konstnärer att etablera sig i länet vilket skulle skapa positiva bieffekter på kulturlivet i stort. Det vore en satsning som också skulle ge förutsättningar för statligt stöd genom till exempel kultursamverkansmodellen.

Bild- och formkonstnärer har bland de lägsta inkomsterna bland kulturskaparna. Det är inte acceptabelt att de också arbetar på ideell basis med att tillgängliggöra professionell bild- och formkonst för länets invånare. Det offentliga måste agera förebildligt och tillse att skäliga ersättningar utgår för arbete i verksamheter som gör ett viktigt arbete med att tillgängliggöra bild- och formkonst för invånarna i Jämtland Härjedalen.

MU-avtalet

Det är glädjande att det tydligt står i kulturplanen på sidan 28 att regionen följer *Avtalet för medverkans- och utställningsersättning* (MU-avtalet) och våra avtalsrekommendationer. MU-avtalet reglerar ersättningar till bild- och formkonstnärer vid utställningsuppdrag. Avtalet är bindande för statliga aktörer men skall vara vägledande för alla utställningsarrangörer med offentlig finansiering. Avtalet är idag branschpraxis men följs ofta bara delvis.

På grund av bild- och formkonstnärernas låga inkomster tycker vi att det är mycket viktigt att stat, regioner och kommuner tydligt deklarerar att man skall sluta avtal enligt branschpraxis och de standardavtal som finns inom kultursektorn och agera förebildligt när det gäller arvodering, så att inte bild- och formkonstnärer och andra kulturutövare arbetar gratis åt regionen eller de verksamheter som regionen stöttar, något som är oacceptabelt. Därför är det också av största vikt att det skrivs in strategiskt viktigt dokument, som kulturplanen, att MU-avtalet skall följas.

För bild- och formkonstnärer är det en stor utmaning att de inte får betalt för den arbetstid de lägger ner före, under och efter utställningar. Vi vill att regionen säkerställer att MU-avtalet alltid tillämpas vid utställningar av bild- och formkonst i länet och att arrangörer och andra konst-, form- och designverksamheter som får regionalt stöd ges ekonomiska förutsättningar att kunna ge skäliga ersättningar vid utställningar, panelsamtal, föreläsningar samt andra uppdrag och projekt. Ett viktigt steg är att tydligt prioritera sådana satsningar i regionens egen budget.

En lösning för att uppnå detta, som Region Kronoberg anammat, kan vara att anslå medel till en MU-pott som öronmärks för skäliga arvoden till bild- och formkonstnärer som även ideella arrangörer kan ansöka om medel ur, något som kunde vara särskilt lämpligt just på grund av att det inte finns någon offentligt driven konsthall eller institution som visar samtidskonst i Jämtland Härjedalen.

Resurscentrum för konst

I våra yttranden på andra regionala kulturplaner brukar vi särskilt lyfta **Resurscentrum för konst i Norrbotten** som ett exempel för andra regioner att inspireras av och vad vi har förstått från samtal med de av våra medlemmar som är verksamma i Norrbotten har resurscentret varit mycket betydelsefullt för att stötta och utveckla det regionala konstlivet. Därför är det utmärkt att det på sidan 22 står att "Möjligheten att införa ett Resurscentrum för bild och form ska utredas" som ett komplement till Bildkonsten Jämtland Härjedalen. Vi instämmer med kulturplanens formulering i en fotnot på sidan 22 att "Ett Resurscentrum för Konst skulle bidra till att stärka det professionella konstlivet i regionen genom uppdragsförmedling, utställningsmöjligheter och skräddarsydda utbildningar för konstnärer och

konsthantverkare. Ett resurscentrum skulle driva samarbeten och projekt som stärker konstscenen och därigenom skapar ett rikare kulturliv”.

Offentlig konst och gestaltad livsmiljö

Enprocentsregeln

Det är utmärkt att Region Jämtland Härjedalen på sidan 17 i Kulturplanen uppger att den tillämpar enprocentsregeln vid ny-, till- och ombyggnationer och att regionen vill inspirera fler kommuner, kommunala bolag och privata aktörer att tillämpa enprocentsregeln.

Den offentliga konsten är ett av de mest demokratiska och tillgängliga konstnärliga uttryck vi har och innebär en unik möjlighet att upphandla konst av hög kvalitet. Därför bör regionen i dialog med kommunerna erbjuda verktyg som säkerställer att kulturen och konsten finns med i samhällsplaneringen och bebyggelseutvecklingen i hela regionen.

När det byggs mycket i länet borde regionen överväga möjligheten att avsätta en del av de medel som genereras av enprocentsregeln till en pott för att finansiera offentlig konst i delar av regionen där det inte byggs lika mycket.

Gestaltad livsmiljö

”Region Jämtland Härjedalen vill genom dialog, rådgivning och samordning öka förståelsen för den konstnärliga gestaltningens betydelse vid utveckling av offentliga miljöer.” står det på sidan 17 i kulturplanen.

Vi vill tillägga att det är viktigt att lyfta fram att politikområdet gestaltad livsmiljö inte bara avser platsbunden konstnärlig gestaltning vid ny-, om- och tillbyggnationer utan även bör omfatta möjligheter för kultur- och föreningsverksamhet att hyra lokaler till rimliga priser, utrymme för mer tillfälliga eller experimentella konstnärliga uttryck och stöd till lokala konstaktörer.

Det är också ytterst viktigt att bild- och formkonstnärernas arbets- och avtalsvillkor tillgodoses och att bild- och formkonstnärernas kompetens tillvaratas. Därför ser vi gärna att vi och våra regionala företrädare involveras som samtalspart och remissinstans i det arbetet.

7.3 Fotografi

KLYS är medvetet om att *fotografi* formellt sett inte är ett eget verksamhetsområde inom kultursamverkansmodellen, men vår medlemsorganisation **Svenska Fotografers Förbund** (SFF) vill till Region Jämtland Härjedalens kulturförvaltning förmedla följande synpunkter på kulturplaneremissen: I kulturplanens inledning lyfts regionens livskraftiga och starka näringsliv fram med många entreprenörer och småföretag, samt hur kulturskaparna där träder fram. Likaså är de professionella kulturskaparnas villkor och kulturella och kreativa branscher ett av tre prioriterade områden för 2024-2027. Trots detta nämns fotografien som konst och kulturyttring i kulturplanen främst i ett kulturhistoriskt och musealt berättande perspektiv. Enbart på ett ställe i sin kulturplan lyfter Region Jämtland Härjedalen fotografi i ett nutida och skapande perspektiv och det är i relation till MU-avtalet.

Vi uppskattar att Region Jämtland Härjedalen har identifierat behovet av anpassade verkstäder, utställnings- och visningslokaler. Vi instämmer i att detta och anser att utställningsplatser för fotografi, samtal kring fotografi, liksom mörkrum på KKV-verkstäder och studios att hyra för rimlig kostnad skulle

bidra till bättre förutsättningar för fotografer verkandes i regionen. Vi ser därför positivt även på föreslagna satsningar på att skapa kontaktytor, stödja nätverk och mötesplatser, samt möjligheter kompetensutveckling.

I kulturplanen står det att "Kulturinstitutioner, beställare och inköpare av kultur, arrangörer, bildnings- och främjandeorganisationer är alla betydelsefulla för professionella kulturskapares möjligheter att kunna leva på sitt yrke och utveckla sitt konstnärskap. De professionella kulturskaparna ska ha skälig ersättning för sitt arbete. Arvodering ska följa nationella intresseorganisationers riktlinjer." Vi kan inte nog understryka hur centralt detta är för den fotografiska yrkeskåren. Vi är glada att läsa att Region Jämtland Härjedalen arbetar i överensstämmelse med MU-avtalet och vi vill uppmärksamma regionen på att SFF har rekommendationer kring arvoden och prissättning att tillgå för regionens aktörer vid uppdrag och inköp av fotografiska bilder och verk, på samma sätt som KRO har för andra bildkonstområden. Offentliga aktörer är stora bildköpare och får inte falla när det kommer till att betala för sitt nyttjande av fotografiska bilder och verk, vilket vi tyvärr allt för ofta blir varse om sker vid beställningar och upphandlingar av fotografiska tjänster. De yrkesverksamma kulturskaparna måste ges bättre arbetsvillkor och uppdragsgivare respektera upphovsrätten samt ge rimlig och proportionerlig ekonomisk ersättning för deras arbete.

Vad gäller det regionala bild och form-verksamhetens uppdrag vill SFF understryka fotografien som en viktig del av bild- och formområdet med sina unika förutsättningar, möjligheter och behov. I kulturplanen lyfts att regionen har många enmansföretag inom rörlig bild ofta med inriktning på reklam och/eller information. Det kan vara bra att ha i åtanke att många fotografer idag arbetar med både stillbild och rörlig bild av detta slag samt att en stor andel av regionen fotografer kan finnas i denna grupp.

Vad gäller den regionala biblioteksverksamheten och läs- och litteraturfrämjande verksamheten så vill vi uppmärksamma regionen på fotografiska böcker samt samtal om fotografiska böcker och fotografi på bibliotek.

SFF uppmuntrar Region Jämtland Härjedalen att ta in en yrkesfotograf i någon av de dialogfora som regionen har med det professionella kulturlivet. Det skulle vara ett lämpligt första steg för att öka kunskapen om fotografi och förståelsen för behoven bland fotografer inom Region Jämtland Härjedalens professionella kulturliv.

7.4 Film och rörlig bild (s. 28)

KLYS och medlemsorganisationerna **Oberoende Filmares Förbund (OFF)** och **Fackförbundet Scen & Film** har följande synpunkter på avsnittet om film i Jämtland Härjedalens kulturplan:

Filmen har saknats hittills i planen och skulle behöva förankras tidigare i vision och vilja. Filmpool har nämnts vid namn men inte presenterats tidigare, vilket är anmärkningsvärt om det nu är ett regionalt resurscentrum för att stärka filmen! I avsnittet om film beskrivs verksamheten för Filmpool konkret och tydligt. Däremot saknas konkreta och framåtsyftande förslag på hur professionella filmskapare ska kunna leva och verka i regionen. Det nämns att film sprids via festivaler i regionen men vilka dessa festivaler är nämns inte.

Vi saknar skrivningar som lyfter värdet av de mindre kvalitetsbiografierna, specifikt Folket Bio Regina i Östersund, som är den visningsarena regionalt som i särklass gör mest för filmen i Jämtland Härjedalen, och den plats som skulle vara en katastrof för filmkonsten och filmen i regionen om verksamheten hotades. Regina/Folkets bio som finns på sådana här platser som inte har något kulturhus blir ett slags kulturinstitution, och det är oerhört viktigt att en sådan verksamhet ges möjlighet och stöd för att utvecklas, förnyas och stabilt kunna driva sin verksamhet.

Vi saknar över lag i planen skrivningar om rörlig bild i bredare bemärkelse. Det är relevant att generellt öka kunskapen om den rörliga bilden som ett inslag i vardagen. Därför bör den här kulturplanen ta höjd för kompetensutveckling av pedagoger och verksamhet som syftar till att även problematisera och fördjupa rörlig bild av idag. Exempelvis anser vi att det är märkligt att spelkultur och den nya typen av digitala, interaktiva rörliga bilder som kulturell företeelse är så otroligt marginaliserad fortfarande. Regionen vill utveckla kultur för barn och unga men fortfarande är spelkulturen utanför utvecklingsarbetet.

I planens avsnitt om den digitala utvecklingen är det mycket positivt att regionen skriver om utmaningarna för och vikten av upphovsrätt. Vi saknar dock filmen helt i denna del – dvs. i processerna kring digitalisering nämns inte de som har kompetensen och arbetar med olika former av streaming, digitalt återskapande och film.

Kommentar om Avsnitt 5. Civilsamhällets aktörer

Här lyfts civilsamhällets roll som arrangörer vilket är viktigt att lyfta. Vi saknar omnämnande av arrangörer av filmvisning t ex biografier i planen, många andra områden finns med som exempel i den löpande texten, musik, scenkonst, litteratur men filmen saknas generellt i planen innan det obligatoriska avsnitt som kommer senare under verksamhet och som beskriver filmen i regionen.

8 Sammanfattning

KLYS övergripande intryck av Region Jämtland Härjedalens förslag till ny kulturplan för 2024-2027 är högst positivt. Vi finner hos regionen en generellt god kompetens kring kulturskapares roll i kulturlivet med välformulerade skrivningar om konstnärspolitiska perspektiv inom kulturpolitiken. Det finns dock bitvis i textens ton en viss otydlighet kring vem planen är skriven för.

Det bör tydliggöras i vilken grad kulturlivets aktörer får möjlighet att involveras i eller påverka innehållet i andra regionala planer och strategier som kulturplanen förhåller sig till i sak, bl a regionens *färdplan* för kulturella och kreativa branscher. Eftersom den fleråriga planen är så strukturellt övergripande borde nog även årliga planeringsdokument behöva remitteras i sig, för att kulturbranschen ska få insyn och den demokratiska processen ska fungera tillfredsställande.

Vi vill slutligen tacka Region Jämtland Härjedalens kulturförvaltning för att vi gavs tillfälle att inkomma med dessa synpunkter på remissversionen av regionens kulturplan 2024-2027. Vi ser fram emot fortsatta samtal om kultur- och konstnärspolitiska frågor, både med kulturförvaltningens tjänstepersoner och regionala politiker.

För KLYS,
Carl Liungman
Regionalpolitisk strateg

KLYS – EN SAMLAD RÖST FÖR SVERIGES KULTURSKAPARE

Sveriges Författarförbund, Dramatikerförbundet, Svenska Journalistförbundet, Läromedelsförfattarna, Konstnärernas Riksorganisation, Svenska Tecknare, Svenska Fotografers Förbund, Föreningen Svenska Tonsättare, SKAP, Federationen Svenska Musiker, Fackförbundet Scen & Film, Sveriges Scenkonstregissörer, Oberoende Filmares Förbund, Unionen- fackklubben vid SR, SVT och UR

Alströmergatan 12, 7 tr, 112 47 Stockholm • klys@klys.se • www.klys.se